

Jak připravit žáky a jejich rodiče na nebezpečí plynoucí z rozvoje telekomunikací a zejména internetu

How to prepare pupils and their parents to the dangers arising from the development of telecommunications and in particular the Internet

---

Jiří Strach

Klíčová slova : nebezpečí internetových služeb, blog, chat, Online Gaming, Online Gambling

Key words: the danger of Internet services, blog, chat, Online Gaming, Online Gambling

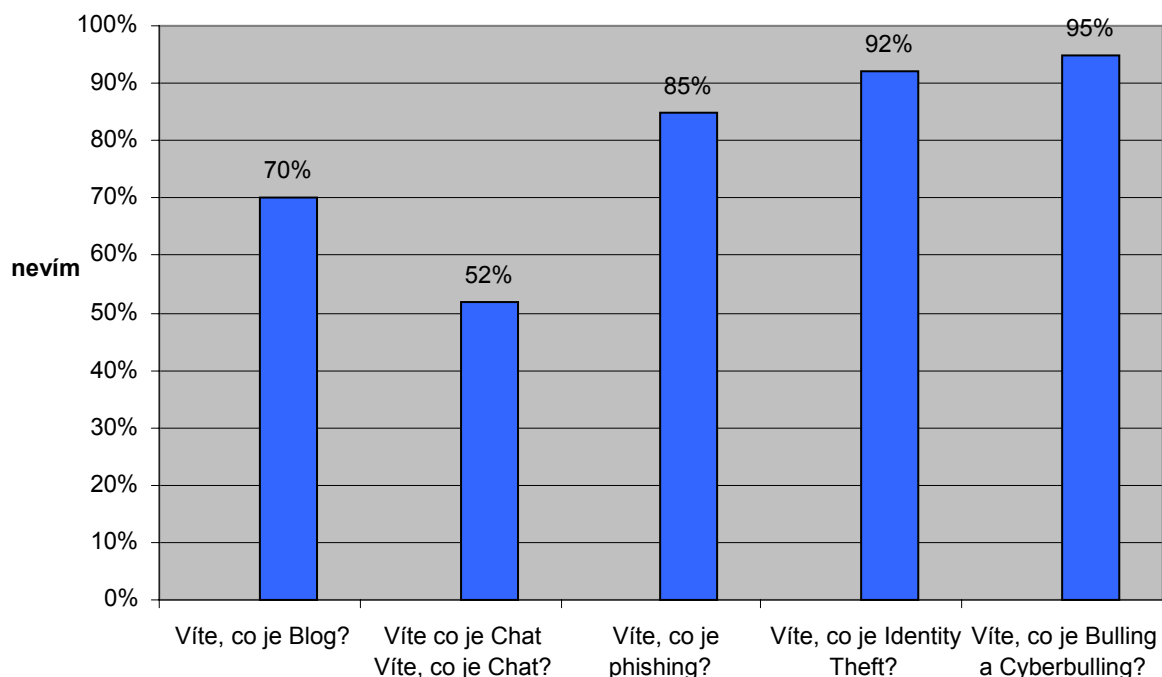
Anotace: Materiál popisuje výzkum ohrožení žáků a studentů základních a středních škol v Brně telekomunikačními technologiemi. Zabývá se zejména tím, jaký vliv mají nedostatečné znalosti technologie o působení různých internetových služeb na výchovné působení učitelů a rodičů. V závěru stanovuje určité pedagogické zásady, které by měly vést k zlepšení tohoto stavu.

Annotation: Research material describes threats of telecommunications technologies to pupils and students of primary and secondary schools in Brno. The impact of insufficient knowledge about the operation of various Internet services in the education of teachers and parents .In conclusion, provides a pedagogical principles which should lead to improvement in this situation.

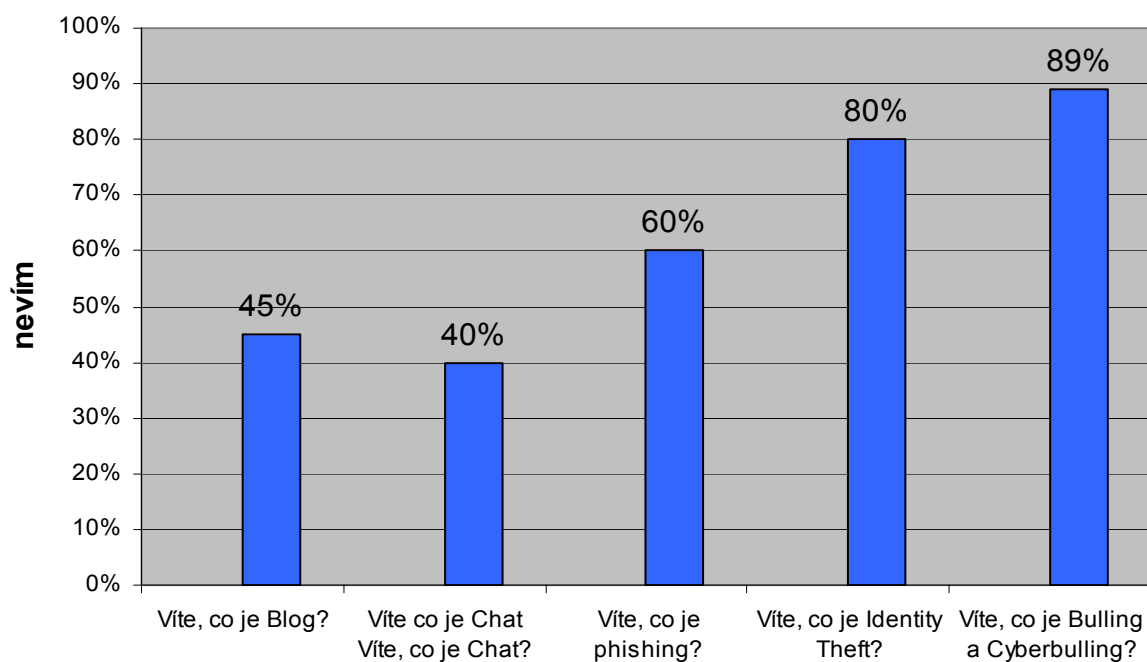
Je třeba si uvědomit že, v současné době probíhá bouřlivý vývoj nejrůznějších služeb telekomunikačních sítí, které využívají zejména mladí lidé. Smazává se rozdíl mezi počítačem mobilním telefonem a různými typy notebooků a komunikátorů. Vzniká celá řada nových služeb a nebezpečí na internetu, jako jsou Blog, Moblogs, Chats, Phishing - Identity Theft, Online Gaming – Gambling, Commerce, Child Pornography, Bulling a Cyberbulling. Ani učitelé, ani rodiče nejsou podle našich výzkumů vůbec informováni o těchto nových formách komunikace a o rizicích plynoucích z těchto nových služeb. Naproti tomu znalost žáků základních škol o využití těchto služeb je vysoká.

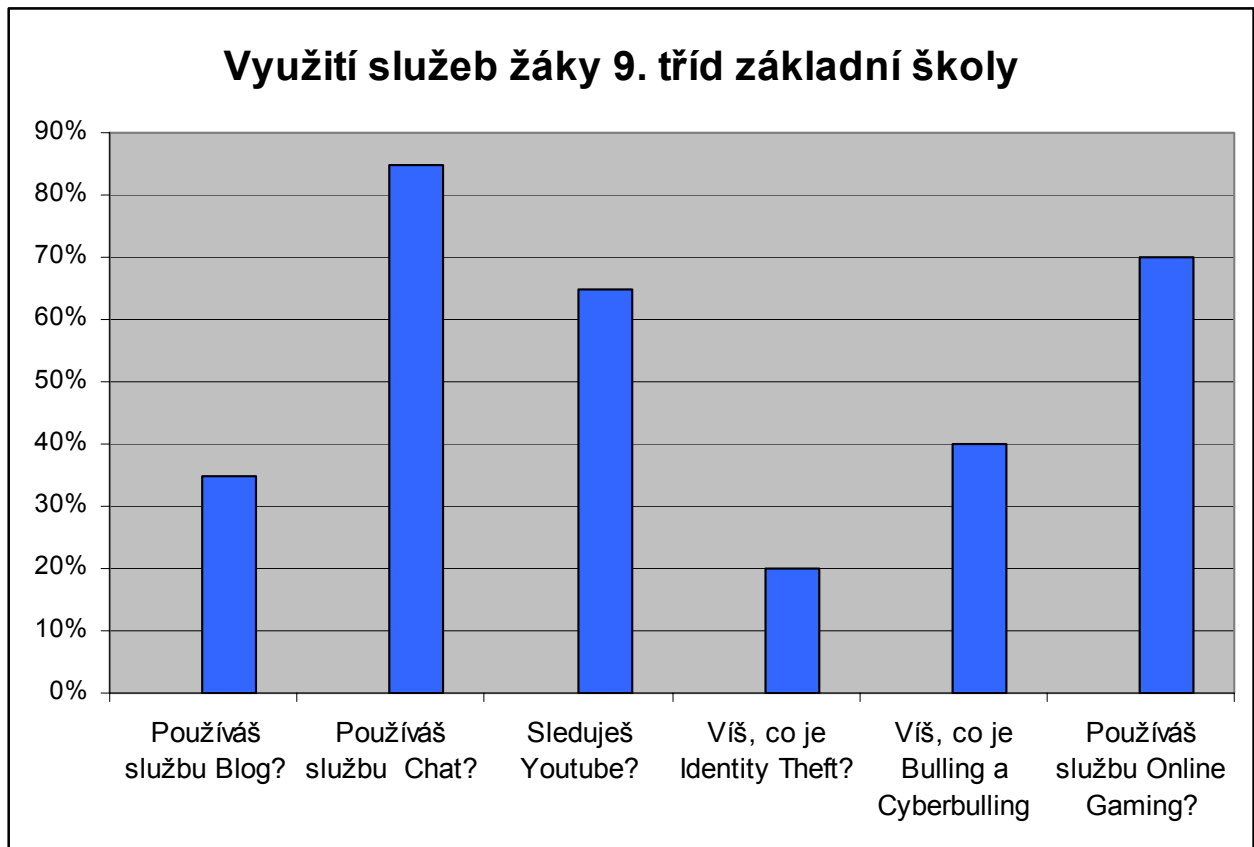
Na základě výzkumu na pěti základních a třech středních školách v Brně byla získána následující data zobrazená na grafech. Celkem internetový dotazník vyplnilo 563 žáků a 103 učitelů. Rodiče odpovídali na otázky pomocí tištěných dotazníků a celkem jsme od nich získali 308 dotazníků.

Znalosti rodičů: víte o o nebezpečích, které hrozí jejich žákům z následujících služeb a vlivů

Znalosti učitelů: víte o o nebezpečích, které hrozí jejich žákům z následujících služeb a vlivů

Blog

Jaká rizika přináší publikování pomocí „**blogu**“? Je to nebezpečí odhalení osobní adresy, která může být zneužita napříč celým světem a použita pro osobní identifikaci ve službách, jako je Commerce, Identity Theft a dalších, blogy mohou být používány dětmi, adolescenty i dospělými pro publikování nevhodného obsahu pro celý svět.

Co je **Bullying & Cyberbullying**? Je to rozšiřování agresivního chování pomocí internetu opakující se v čase a umocňující doporučující zneužití síly a moci. Jak se objevuje? Je obsaženo v různých formách mezi dětmi a adolescenta a publikováno např. na <http://www.youtube.com/>. Z čeho vyrůstá? Někteří lidé si myslí, že násilí (**Bullying**) je součástí dospívání a že je to cesta, jakou se mohou mladí lidé sami zbavit slabosti. Na internetu se projevují různé formy jako:

- Slovní zastrašování – urážky, pomluvy, diskreditace jména
- Působení na psychiku – případy kdy se podaří vzbuzovat hrůzu, velké obavy, strach například o zdraví, peníze, život.
- Hrozba fyzickou agresí – destrukce materiální a fyzická likvidace.
- Znemožnění cizí osoby pomocí filmu, fotografií v choulostivých situacích.
- Sociální izolace bránění určité osobě v účasti na různých aktivitách a organizování ignorování její přítomnosti
- Rasistické zastrašování určité etnické skupiny nebo minority.

Co je kybernetické zastrašování (cyber bullying):

- Zasílání e-mailů se zastrašujícím obsahem

- Umístování obrázků s agresivním a nevhodným obsahem pomocí blogu, nebo na portále typu Youtube.
- Používání ukradené identity pro počítačovou kriminalitu a bulling
- Opakované tiché volání, nebo volání s výhrůžným obsahem

Identity theft

Je termín, který se používá pro krádež peněz nebo jiných výhod někoho jiného, pomocí získání informací o jeho osobě s použitím internetu. Tento termín je poměrně nový, ale velmi aktuální, neboť pomocí internetu je pro schopného odborníka poměrně jednoduché někomu identitu ukrást. Ukradená identita se pak používá pro počítačovou kriminalitu.

Online gaming & gambling

Online gaming zahrnuje soubory her hraných na prostřednictvím internetu. Častým počátečním motivem účastníků hry je vedle zábavy přesvědčit se, že vynikají nad průměr, a to nejen ve svém okolí, ale v celosvětovém srovnání. Hry jsou často bojové a vedou zejména u dětí a adolescentů ke ztrátě reálného hodnocení násilí a agresivity. Účastníci hry často ztrácejí schopnost rozlišovat mezi reálným světem a virtuální realitou cyberprostoru. Vznikají virtuální společenství a při postupném vzniku závislosti se hráč stále více propadá do světa virtuální reality, ztrácí kontakt s reálným světem, opouští přátele, přestává komunikovat s rodinou, věnuje hře veškerý volný čas který často protahuje dlouho do noci. Jeho pracovní a školní výkonnost v důsledku únavy a nezájmu o reálný svět klesá. Dlouhé sedění před obrazovkou může způsobit a často také způsobuje různé zdravotní potíže.

Online gambling umožňuje prostřednictvím internetu pěstovat tisíce let starou aktivitu: pomocí sázení a hazardních her získávat rychle finanční nebo materiální prostředky. Anonymita sázek na sportovní zápasy, koňské dostihy, volby a další události v celosvětovém měřítku bez možnosti institucionální kontroly umožňuje hráčům provozovat tuto aktivitu z domova, aniž by často rodina a přátelé o vznikající závislosti hráče na sázení nebo hazardních hrách věděli.

Mezi gamingem a gamblingem je zásadní rozdíl: oba mohou vést k těžké závislosti, gambling však může vést k osobní a finanční destrukci nejen postižené osoby, ale celé rodiny.

Rasismus na internetu

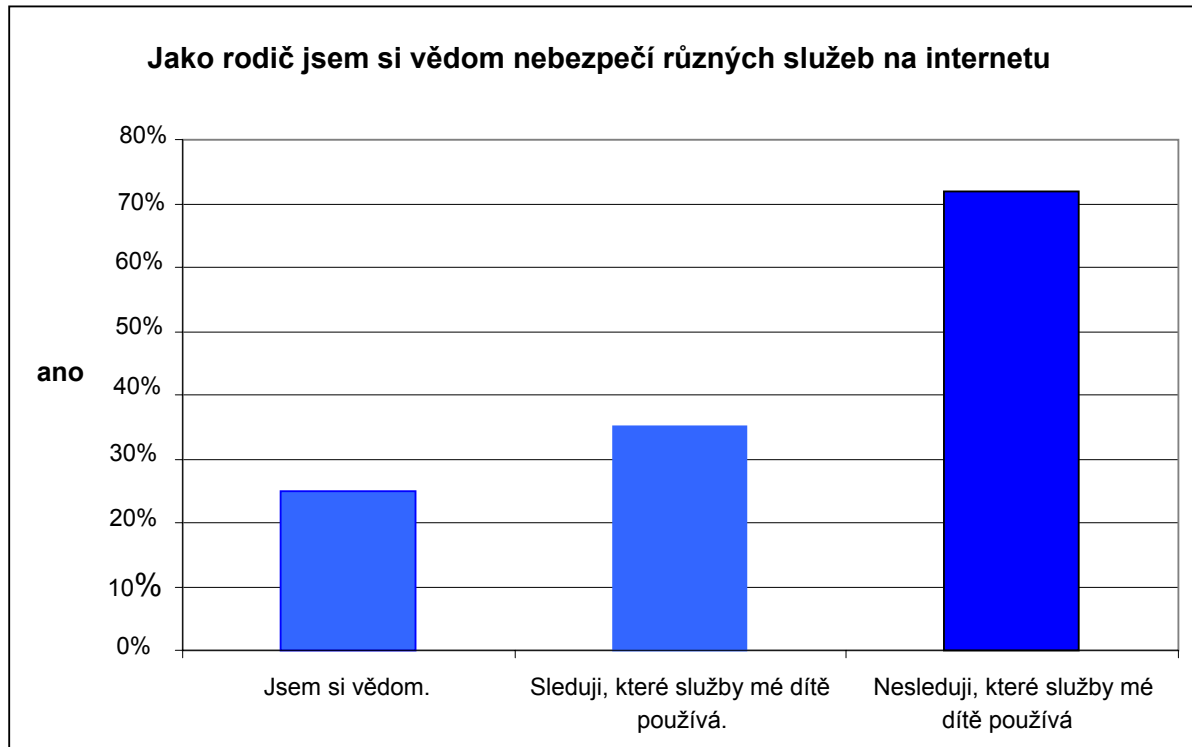
roste v současné době roste na celém světě, stejně jako rasistická hnutí a xenofobie. Velmi účinným prostředkem pro šíření těchto nálad je právě internet. Prostřednictvím blogu, diskusí, specializovaných stránek a necenzurovaných publikací se snaží rasistická uskupení i jednotlivci šířit rasistickou propagandu a rasisticky zaměřené texty, obrázky, hudbu a video. Přestože většina demokratických států má zákony kriminalizující takové projevy, anonymita internetového prostředí šíření těchto materiálů umožňuje.

Social networking

Sociální sítě jsou komunity lidí kteří vyhledávají a uskutečňují své zájmy a aktivity prostřednictvím internetu. Mnohé sociální sítě zprostředkovávají kontakt mezi jednotlivými členy sítě pomocí bohaté nabídky komunikačních prostředků, jako jsou e-maily, blogy, diskusní skupiny video, filesharing, voice chat a další. Častou podmínkou účasti nových členů ve skupině je poskytnutí osobních dat, zájmů fotografií a dalších osobních informací.

Skupiny jsou často organizovány jako virtuální komunity, ve kterých jsou možná přátelství, navázání velmi intimních virtuálních vztahů, včetně virtuálního sňatku.

Jako každý druh virtuální komunikace i tato přináší rizika: jde o veřejný virtuální prostor, do něhož se mohou zařadit děti, adolescenti i dospělý, obsah komunikace je přístupný po celém světě. Je zde riziko „online dravců“, zneužití identity a propagace nevhodného nebo nebezpečného obsahu (např. rasismu).

Základní pravidla, která by učitelé měli žákům vštěpovat

1. Nikomu nesdělovat své osobní údaje ani údaje rodičů, spolužáků a přátel. Dříve to požadoval „ten ošklivej strejda“ výměnou za bonbónek, dnes je nebezpečí úniku takových informací „mezi řečí“ na počítači či po telefonu mnohem vyšší.
2. Uvědomovat si, že totožnost lidí, se kterými po Internetu nebo po telefonu člověk koresponduje, není nikdy jistá.
3. Jakákoliv nečekaná výzva k osobní schůzce by měla být posuzována jako podezřelá a zejména v případě dětí striktně odmítnuta. Sem bychom mohli zařadit i výzvy k zobrazení přes webové kamery.
4. Pokud se dítěti při práci s počítačem nebo mobilním telefonem stane něco nezvyklého nebo nepříjemného, mělo by být dítě informováno, aby se automaticky a neprodleně obrátilo na rodiče nebo jiného dospělého, kterému důvěřuje. Může to být cokoli – od „verbálních sexuálních hrátek“ obvyklých na různých chatech až po pokus proniknutí k rodinným financím. Nepodceňujme mobilní telefony. Nejsou to dnes přece již jen „trochu vylepšené napodobeniny těch černých bakelitových skříněk se sluchátkem na kroucené šňůře“. Současné mobily již zprostředkovávají přístup na Internet – proto nebezpečí hrozící počítačům de facto hrozí i mobilům (nebo přesněji přes mobily).
5. Mnohem silnější by měla být role rodičů a vychovatelů. Tak jako o bezpečném přecházení vozovky by měly být děti informovány i o nebezpečí, která na ně číhají při výměně informací přes jakákoliv média.
6. V neposlední řadě by neměla být zanedbávána ekonomická stránka věci – zejména u rodin, kde je připojení takového typu, že cena odpovídá délce práce s Internetem. Ovšem to není všechno – leckde je cena závislá i na objemu přenesených dat (nad určitý paušální objem se další megabyty platí). Spíše opomíjena jsou i zdravotní rizika – fyzická i psychická – vyplývající z vysedávání u počítače. Ani otázka působení mobilních telefonů na organismy, zejména vyvíjející se dětské, není plně a uspokojivě vysvětlena.
7. Opatrnosti je nutno dbát i z pozice „druhého břehu“. Pokud vytváříte jakékoliv stránky, prezentace a jiné zveřejňované informace týkající se dětí, je třeba brát na zřetel jejich speciální právní status quo ... například ani stránky s fotografiemi z dětského prázdninového tábora by neměly obsahovat obrázky dětí bez explicitního souhlasu jejich rodičů. Totéž ovšem platí třeba i pro posílání snímků pořízených mobilním telefonem! Alarmující jsou zjištění, že děti se snadno nechají přemluvit ke schůzkám, o kterých dospělí neví (považují je za svou osobní záležitost) a také nemají zábrany při zveřejňování identifikačních údajů.

Rady pro rodiče jak předcházet nebezpečí plynoucí z Internetu

Co signalizuje nebezpečí?

1. Dítě se stává tajnůstkářským. Chce být u počítače samo a skrývá své aktivity. Odmítá si vámi popovídat na téma „co nového na Internetu“.
2. Dítě vaše dotazy odbývá tvrzeními, že vám „do jeho aktivit nic není“ a že „byste tomu stejně nerozuměli“ (ruku na srdce – odkudpak tyhle formulace má?).
3. Na počítači se objeví zdánlivě nemotivované „podivné“ programové vybavení, které obvykle není potřeba (nástroje pro hackery, programy pro „rozlomení“ a kopírování CD a DVD... atd).
4. Stopy své činnosti dítě maže (mizí obsah poštovní schránky včetně koše a složek s odeslanou poštou, složka historie prohlížení Internetu je prázdná...)

5. Podezřelé mohou být neodůvodněné aktivity vázané na zcela určitý čas (den, hodinu, minutu).
6. Pokud je dítě v zajetí mobilní komunikace, může být znepokojivý vzrůst požadavků na financování této záliby.
7. Ovšem pozor – domov není jediným místem, kde se vaše dítě může připojit na internet. Děti se připojují online nejen z osobních počítačů doma, ale také ze školy, od přátel nebo z internetových kaváren.